

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра економіки і бізнесу

ПОГОДЖЕНО

Гарант

ОПП «Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність»

доц. Болтянська Л.О.

« 05 » __вересня__ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і бізнесу

доц., к.е.н. Лариса БОЛТЯНСЬКА
«30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економіка і організація торгівлі»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності **076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**
за *ОПП Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*
(на основі повної загальної середньої освіти)

факультет економіки та бізнесу

2023– 2024 н.р.

Робоча програма дисципліни «Економіка і організація торгівлі» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за ОПП Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (на основі повної загальної середньої освіти) – Запоріжжя, ТДАТУ. 13 с.

Розробник: Болтянська Л.О., к.е.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Економіка і бізнес»

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1
Завідувач кафедри економіки і бізнесу

Лариса БОЛТЯНСЬКА

«30» серпня 2023р.

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за ОПП Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (на основі повної загальної середньої освіти)

Протокол від « 04» вересня 2023 року № 1

Голова, доц. _____Юлія ВОРОНІНА
« 04 » вересня 2023 року

1. ОПИС ПРЕДМЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування» (шифр і назва)	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 90 годин	Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	Курс	Семестр
Змістових модулів - 2		3-й	5-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять - 4 год. самостійна робота студента – 3,5 год.	Ступінь вищої освіти «Бакалавр»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	20 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	20 год.
		Семінарські заняття	.
		Самостійна робота	50 год.
		Форма контролю: екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу: сформувати уявлення про економічні засади функціонування торговельного підприємства, оцінювання організації діяльності, його економічних ресурсів, результатів та ефективності функціонування.

Завдання курсу: формування знань щодо сутності ринку товарів і послуг, ролі і значення торгівлі в національній економіці; особливостей організації діяльності торговельного підприємства та формування його економічних ресурсів; оволодіння методичними підходами до оцінювання економічних ресурсів торговельного підприємства, витрат, результатів та ефективності його діяльності.

Предмет: є економічний механізм організації та функціонування торговельного підприємства, використання його ресурсного потенціалу з метою оптимізації економічних результатів торговельної діяльності.

Результати навчання (з урахуванням soft skills)

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Освітня компонента забезпечує набуття здобувачами ВО:

- **Загальних компетентностей:**

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 7. Здатність працювати в команді.

- Спеціальних (фахових) компетентностей:

- ФК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
ФК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.
ФК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
ФК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.
ФК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

- Програмних результатів навчання:

- РН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.
РН 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
РН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.
РН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.
РН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
РН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
РН 14. Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.
РН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.
РН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.
РН 21. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері підприємницької діяльності.
РН 22. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

- *soft skills* здатність об'єктивно оцінювати механізм діяльності торговельного підприємства в сучасних умовах, уміння визначати та аналізувати показники забезпеченості та ефективності використання наявних ресурсів, показників результативності діяльності, відповідально та об'єктивно оцінювати ситуацію, вміння подання інформації.

Міждисциплінарні зв'язки з урахуванням структурно-логічної схеми ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Перелік навчальних дисциплін, знання з яких потрібні для вивчення освітньої компоненти Економіка і організація торгівлі: «Статистика», «Мікромакроекономіка», «Економіка підприємства».

Перелік навчальних дисциплін, вивчення яких у подальшому базується на матеріалі освітньої компоненти Економіка і організація торгівлі: «Торгівельне підприємництво», «Інвестиції», «Бізнес-планування»

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Економіка і організація торгівлі, як вид економічної діяльності, товарооборот торговельного підприємства

Тема 1. Ринок товарів, значення, сутність та функції торгівлі.

Ринок: сутність, функції, форми і структура ринку, оцінка потенціалу і місткості ринку, сутність торговельного підприємництва, його суб'єкти та функції, система та механізм функціонування торговельного підприємництва.

[1,2,3,4]

Тема 2. Організація структури торгівлі, види форм суб'єктів торгової діяльності.

Основні елементи та організаційна структура торгівлі, організаційні моделі в сфері торгівлі, функції та класифікація торгових підприємств, суб'єкти сфери роздрібно та оптової торгівлі, види організаційно-правових форм суб'єктів торгової діяльності, методи і форми державного регулювання торгівлі.

[1,2,3,4,5]

Тема 3. Економічна характеристика роздрібно – торговельних підприємств.

Сутність, зміст та особливості роздрібно торгівлі, види та класифікація торгових об'єктів, комерційні стратегії торгової мережі роздрібно торгівлі та спеціалізація торгової мережі.

[1,2,3,4,14]

Тема 4. Економічна характеристика оптової торгівлі.

Сутність та різновиди оптової торгівлі, структура оптової торгівлі та її функції, види оптових підприємств їх класифікація, організаційні основи підприємництва в оптовій торгівлі: організація закупівлі товарів та організація збуту.

[1,2,3,4,15]

Тема 5. Посередницька діяльність торгівлі

Посередництво як вид підприємницької діяльності, функції посередницьких структур, функції та класифікація оптових посередників, види посередників, особливості здійснення операції щодо продажу товарів за участю посередників, організатори оптового обороту, їх роль та функції у формуванні оптового ринку.

[1,2,3,4]

Тема 6. Товарооборот торговельних підприємств.

Сутність, види та характеристики товарообороту торговельних підприємств, товарооборот оптових торговельних підприємств, товарооборот роздрібних торговельних підприємств, показники роздрібного товарообороту та їх планування, товарооборот в системі показників ефективності комерційної діяльності торговельного підприємства.

[1,2,3,4, 6]

Змістовий модуль 2. Формування та використання ресурсів, витрати та результативність діяльності торговельного підприємства

Тема 7. Характеристика товарних запасів та їх нормування

Сутність та склад товарних запасів торгового підприємства, показники, що характеризують стан товарних запасів торгового підприємства, фактори, що визначають розмір та швидкість обороту товарних запасів, механізм та методи нормування товарних запасів.

[1,2,3,4,11]

Тема 8. Персонал торгових підприємств, організація оплати праці в торгівлі.

Характеристика персоналу торгового підприємства, продуктивність праці працівників торгового підприємства: система показників, методика їх визначення, оплата праці працівникам торгового підприємства, планування фонду заробітної плати.

[1,2,3,4,12]

Тема 9. Витрати торговельного підприємства

Поняття, сутність та класифікація витрат торговельного підприємства, номенклатура витрат обігу торгового підприємства, планування витрат обігу торгового підприємства, показники економічності господарської діяльності торговельного підприємства.

[1,2,3,4,6]

Тема 10. Фінансові результати діяльності торговельних підприємств.

Економічний зміст прибутку торгового підприємства, джерела його утворення, рентабельність та показники, що її характеризують, механізм формування та чинники, що формують прибутки та рентабельність торгового підприємства,

[1,2,3,4,12]

4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			балів
			Лк.	Пр	СР С	
Змістовий модуль 1. Економіка і організація торгівлі, як вид економічної діяльності, товарооборот торговельного підприємства						
1	Лекція 1	Ринок товарів, значення, сутність та функції торгівлі.	2			

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			бали в
			Лк.	Пр	СР С	
	Семінарське заняття 1	Ринок товарів, значення, сутність та функції торгівлі.		2		3
	Самостійна робота 1	Робота на освітньому порталі			3	2
2	Лекція 2	Організація структури торгівлі, види форм суб'єктів торгової діяльності.	2			
	Практична робота 2	Організація структури торгівлі, види форм суб'єктів торгової діяльності.		2		3
	Самостійна робота 2	Виконання практичних завдань та робота на освітньому порталі			3	2
3	Лекція 3	Економічна характеристика роздрібно – торговельних підприємств	2			
	Практична робота 3	Економічна характеристика роздрібно – торговельних підприємств		2		3
	Самостійна робота 3	Виконання практичних завдань та робота на освітньому порталі			3	2
4	Лекція 4	Економічна характеристика оптової торгівлі.	2			
	Практична робота 4	Економічна характеристика оптової торгівлі.		2		3
	Самостійна робота 4	Виконання практичних завдань та робота на освітньому порталі			3	2
5	Лекція 5	Посередницька діяльність торгівлі	2			
	Практична робота 5	Посередницька діяльність торгівлі		2		3
	Самостійна робота 5	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі			3	2
6-7	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I			10	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I				10
Всього за змістовий модуль 1			10	10	25	35
Змістовий модуль 2. Формування та використання ресурсів, витрати та результативність діяльності						
8	Лекція 6	Товарооборот торговельних підприємств.	2			
	Практична робота 6	Товарооборот торговельних підприємств.		2		3
	Самостійна робота 6	Виконання практичних завдань та робота на освітньому порталі			3	2
9	Лекція 7	Характеристика товарних запасів та їх нормування	2			

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			бали в
			Лк.	Пр	СР С	
	Практична робота 7	Характеристика товарних запасів та їх нормування		2		3
	Самостійна робота 7	Виконання практичного завдання та робота на навчально-інформаційному порталі			3	2
10	Лекція 8	Персонал торгових підприємств, організація оплати праці в торгівлі.	2			
	Практична робота 8	Персонал торгових підприємств, організація оплати праці в торгівлі.		2		3
	Самостійна робота 8	Виконання практичних завдань та робота на освітньому порталі			3	2
11	Лекція 9	Витрати торговельного підприємства	2			
	Практична робота 9	Витрати торговельного підприємства		2		3
	Самостійна робота 9	Виконання практичних завдань та робота на освітньому порталі			3	2
12	Лекція 10	Фінансові результати діяльності торговельних підприємств.	2			
	Практична робота 10	Фінансові результати діяльності торговельних підприємств.		2		3
	Самостійна робота 10	Виконання практичних завдань та робота на освітньому порталі			3	2
13-14	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК II			10	
	ПМК II	Підсумковий контроль за змістовий модуль I				10
Всього за змістовний модуль 2			10	10	25	35
Разом ПМК1 та ПМК2			20	20	50	70
Екзамен						30
Разом						100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Ринок: сутність, функції, форми і структура ринку.
2. Оцінка потенціалу і місткості ринку.
3. Сутність торговельного підприємництва.
4. Суб'єкти та функції торговельного підприємництва.
5. Система та механізм функціонування торговельного підприємництва.
6. Основні елементи та організаційна структура торгівлі.
7. Організаційні моделі в сфері торгівлі.
8. Функції та класифікація торгових підприємств.
9. Суб'єкти сфери роздрібної та оптової торгівлі.

10. Види організаційно-правових форм суб'єктів торгової діяльності.
11. Методи і форми державного регулювання торгівлі.
12. Сутність та зміст роздрібною торгівлі
13. Особливості роздрібною торгівлі.
14. Види та класифікація торгових об'єктів.
15. Комерційні стратегії торгової мережі роздрібною торгівлі.
16. Спеціалізація торгової мережі.
17. Сутність та різновиди оптової торгівлі.
18. Структура оптової торгівлі.
19. Функції оптової торгівлі.
20. Види оптових підприємств їх класифікація.
21. Організаційні основи підприємництва в оптовій торгівлі.
22. Організація закупівлі товарів.
23. Організація збуту товарів.
24. Посередництво як вид підприємницької діяльності.
25. Функції посередницьких структур.
26. Функції та класифікація оптових посередників.
27. Види посередників.
28. Особливості здійснення операції щодо продажу товарів за участю посередників.
29. Організатори оптового обороту.
30. Функції у формуванні оптового ринку.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Сутність товарообороту торговельних підприємств.
2. Види та характеристики товарообороту торговельних підприємств.
3. Товарооборот оптових торговельних підприємств.
4. Товарооборот роздрібних торговельних підприємств.
5. Показники роздрібною товарообороту.
6. Планування товарообороту.
7. Товарооборот в системі показників ефективності комерційної діяльності торговельного підприємства.
8. Сутність та склад товарних запасів торгового підприємства.
9. Показники, що характеризують стан товарних запасів торгового підприємства.
10. Фактори, що визначають розмір та швидкість обороту товарних запасів.
11. Механізм та методи нормування товарних запасів.
12. Характеристика персоналу торгового підприємства.
13. Продуктивність праці працівників торгового підприємства: система показників, методика їх визначення.
14. Оплата праці працівникам торгового підприємства.
15. Планування фонду заробітної плати.
16. Поняття, сутність та класифікація витрат торговельного підприємства.
17. Номенклатура витрат обігу торгового підприємства.
18. Планування витрат обігу торгового підприємства.
19. Показники економічності господарської діяльності торговельного підприємства.
20. Економічний зміст прибутку торгового підприємства.
21. Джерела утворення прибутку.

22. Рентабельність та показники, що її характеризують.
23. Механізм формування та чинники, що формують прибутки та рентабельність торгового підприємства.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються в процесі вивчення навчальної дисципліни: лекції з використанням мультимедійних презентацій, дискусії, співбесіда, практичні заняття, робота з навчально-методичною літературою, відео метод у сполучення з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (мультимедійні, дистанційні тощо), самостійна робота.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Балджи М. Д., Однолько В. О. Економіка та організація торгівлі: навчальний посібник. – К. : ФОП Гуляєва В.М., 2021. 344 с.
2. Болтянська Л.О. Економіка та організація торгівлі: курс лекцій / Л.О. Болтянська, Ю.О.Прус, М.А.Терещенко – Мелітополь: Люкс, 2021. – 162 с.
3. Голошубова Н.О. Організація торгівлі: підручник. – 2-ге вид., перероб. та доп. Київ. Київ. нац. торг.-економ. Ун-т. 2018. С. 680.
4. Економіка та організація торговельних підприємств: практикум. Навч. посібник [М.В. Семикіна, Л.Д. Запирченко, С.С. Матієнко та ін.] / за наук. ред. д.е.н., проф. Семикіної М.В. – Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф., 2020. – 212 с.

Допоміжна

5. Економіка торговельного підприємства : курс лекцій / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. підпр. і торгівлі ; С.В. Волошина. – Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2017. – 93 с.
6. Балджи М.Д. Економіка і організація торгівлі: навчальний посібник// М.Д.Балджи, І.А.Допіра, В.О. Однолько. – Київ: Кондор-видавництво, 2017.-368с.
7. Болтянська Л.О. Від вибору бізнес-ідеї до її реалізації //Л.О.Болтянська, В.М. Тебенко //Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої.- Мелітополь 2017. С. 20-27
8. Болтянська Л.О. Проблеми та тенденції розвитку внутрішньої торгівлі Запорізької області [Електронний ресурс] / Л.О. Болтянська, В.М. Тебенко / Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. - №17. Режим доступу до статті: <http://global-national.in.ua/issue - c.525-530>
9. Болтянська Л.О. Сучасні тенденції розвитку підприємництва в Україні / О.І. Лисак, Л.О. Андреева, Л.О. Болтянська / ADVANCES OF SCIENCE. Proceedings of articles the international scientific conference Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 28 September 2018. – С. 1357-1366.
10. Від ідеї до власної справи: Навч. посібник. /А.С.Коноваленко, Л.О.Болтянська, Д.М. Трачова та інш. - Мелітополь.: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017 – 278с.
11. Власова Н.О. Економіка торгівлі: навч. посіб. / Н.О. Власова, М.В. Чорна, В.А. Гросул та ін. – Х.: ТОВ «Видавництво «СВІТ КНИГ», 2014. - 520 с.
12. Герасимчук З. В. Організація та технологія торгівлі: навч. посіб. / Мін. освіти і науки України. Луцький держ. техн. ун-т / З. В. Герасимчук, Л. Л. Ковальська, І. М. Вахович. – Луцьк: «Надстир'я», 2005. – 324 с.

13. Лисак О.І. Перспективи розвитку електронної комерції в Україні / О.І. Лисак / Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – 2017. – №3 (35). – С. 46-55.
14. Мазаракі А.А. Економіка торговельного підприємства / А.А. Мазаракі, Л.О. Логіненко, Н.Н. Ушакова ; під ред. Н.М. Ушакової. - К.: Хрещатик, 2008 . - 650 с.
15. Марцин В.С. Економіка торгівлі: Підручник. – 2-ге видання. Випр. і доп. – К.: Знання, 2008.- 603 с
16. Мерчандайзинг: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.А. Мазаракі, Н.Б. Льченко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 292 с.
17. Практикум з економіки підприємства: електр. навч. посіб./ Л.О. Андрєєва, Л.О. Болтянська, О.І Лисак. // – 2018. – 244 с.
18. Прус Ю.О., Яворська Т.І., Болтянська Л.О. Комерціалізація наукових досліджень: курс лекцій / Ю.О. Прус, Т.І. Яворська, Л.О. Болтянська – Мелітополь: Люкс, 2021. – 161с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Навчально-освітній портал ТДАТУ <https://op.tsatu.edu.ua/course/view.php?id=353>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет кафедри економіки і бізнесу.
4. Сайт кафедри економіки і бізнесу <http://feb.tsatu.edu.ua/faculty/department-of-business/>
5. Internet.